

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

27 martie 2018

Colegiul penal în următoarea componență:

Președinte

Judecători

mun. Chișinău

Nicolae Gordilă

Liliana Catan

Iurie Diaconu

Elena Covalenco

Ion Guzun

judecând în ședință fără participarea părților recursurile ordinare declarate de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Djulieta Devder și avocatul Mihail Barbaroș în numele inculpaților, prin care se solicită casarea sentinței Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 28 februarie 2017 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 13 decembrie 2017, în cauza penală în privința lui

***Rusu Veaceslav Xxxxx**, născut la xx
xxxxx xxxx, originar din xxxxx, domiciliat în
xxxxx*

și

***Procopciuc Vera Xxxxx**, născut la xx
xxxxx xxxx, originar și domiciliat în xxxxx,*

Termenul de examinare a cauzei:

prima instanță: 13.05.2016-28.02.2017;

instanța de apel: 20.04.2017-13.12.2017;

instanța de recurs: 08.02.2018-27.03.2018;

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 28.02.2017:

Rusu Veaceslav a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 241¹ alin. (1) și art. 190 alin. (5) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa:

în baza art. 241¹ alin. (1) Cod penal - închisoare pe termen de 2 ani;

în baza art.190 alin. (5) Cod penal - închisoare pe termen de 8 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de administrare și gestionare a mijloacelor financiare pe termen de 5 ani.

În temeiul art. 84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumulul parțial al pedepselor, lui *Rusu Veaceslav* i s-a stabilit pedeapsa definitivă cu închisoare pe termen de 8 ani și 6 luni în penitenciar de tip închis, cu privarea de

dreptul de a ocupa funcții de administrare și gestionare a mijloacelor financiare pe termen de 5 ani.

Procopciuc Vera a fost recunoscută vinovată și condamnată în baza art. 241¹ alin. (1) și art. 190 alin. (4) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa:

în baza art. 241¹ alin. (1) Cod penal - închisoare pe termen de 2 ani;

în baza art.190 alin. (4) Cod penal - închisoare pe termen de 7 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de administrare și gestionare a mijloacelor financiare pe termen de 5 ani.

În temeiul art. 84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumulul parțial al pedepselor, Verei Procopciuc i s-a stabilit pedeapsa definitivă cu închisoare pe termen de 7 ani și 6 luni în penitenciar pentru femei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de administrare și gestionare a mijloacelor financiare pe termen de 5 ani.

2. Pentru a pronunța sentința, instanța de fond a constatat că, *Rusu Veaceslav* a comis practicarea activității financiare fără înregistrare și fără autorizare în modul prevăzut de legislație și escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, săvârșită de mai multe persoane, în proporții deosebit de mari în următoarele circumstanțe:

Rusu Veaceslav, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin înșelăciune și abuz de încredere, în urma înțelegerii prealabile și împreună cu Procopciuc Vera, pe parcursul anului 2015, a organizat și pus în funcțiune pe întreg teritoriul Republicii Moldova o schemă criminală, creând o entitate de tip „piramidă financiară”, cu denumirea „Fondul reciproc Mercury”, specializată în colectarea de la cetățeni a depunerilor sub formă de mijloace bănești în schimbul unor pretinse dividende avantajoase, entitate care n-a fost înregistrată în Registrul de stat al întreprinderilor și care nu dispune de statut de persoană juridică, nefiind autorizată pentru desfășurarea unui astfel de gen de activitate, prin care fapt au fost încălcate prevederile legale, inclusiv:

- art. 12 alin. (1) al Legii instituțiilor financiare nr.550 din 21.07.1996. potrivit căruia, nici o persoană nu poate practica activități financiare, care includ acceptarea de depozite sau echivalente ale acestora, fără licență emisă de Banca Națională;

- art. 7 alin. (1) pct.2), 27 alin. (1), 28 alin. (1) al Legii asociațiilor de economii și împrumut nr.139-XV1 din 21.06.2007, potrivit căroră, asociația de economii și împrumut, în funcție de categoria licenței deținute, poate oferi membrilor săi acceptarea depunerilor de economii. Asociația se înregistrează în conformitate cu legislația privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali. Asociația înregistrată se supune licențierii în conformitate cu Legea nr.451-XV din 30 iulie 2001 privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător;

- art. 8 alin. (1) lit. c) pct. 36) al Legii privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător nr.451-XV din 30.07.2001, potrivit căruia, se supune reglementării prin licențiere, de către Comisia Națională a Pieței Financiare activitatea asociațiilor de economii și împrumut;

- art. 6 alin. (4) și 94 alin. (2) al Legii privind piața de capital nr. 171 din 11.07.2012, potrivit căroră, fondul de investiții este un organism de plasament colectiv în valori mobiliare fără personalitate juridică, constituit pe bază de contract de societate civilă, care donează și răscumpără în mod continuu și fără întârziere titlurile de participare sub formă de unități de fond și își desfășoară activitatea în conformitate cu prevederile prezentei legi și cu actele normative ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare. Un fond de investiții poate fi înființat în baza unui contract de societate civilă numai de o societate de administrare fiduciară a investițiilor prin adoptarea regulilor fondului și încheierea unui contract cu un depozitar privind prestarea serviciilor de depozitare.

Urmare a desfășurării ilegale a activității financiare de către Rusu Veaceslav, prin intermediul „Fondului reciproc Mercury”, pe parcursul anului 2015 au fost colectate ilegal, de la mai multe persoane, mijloace financiare, după cum urmează: pe parcursul lunilor ianuarie-martie 2015 de la Drujco Pavel suma de 55 000 lei; la 06.07.2015 și 28.07.2015 de la Țigan Ion sumele de 50 000 lei și 100 000 lei; în luna septembrie 2015 de la Rusu Zinaida suma de 10 000 lei; în luna septembrie 2015 de la Bețivu Valentin suma de 30 000 lei; la 18.09.2015 de la Borodin Grigore suma de 30 000 lei; în luna septembrie 2015 de la Arventiev Victor suma de 40 000 lei; în luna septembrie 2015 de la Simonova Svetlana suma de 10 000 lei.

Prin acțiunile sale intenționate, Rusu Veaceslav a comis infracțiunea prevăzută de art. 241¹ alin. (1) Cod penal, după indicii calificativi *practicarea activității financiare fără înregistrare și fără autorizare în modul prevăzut de legislație*.

Tot el, Rusu Veaceslav, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin înșelăciune și abuz de încredere, în urma înțelegerii prealabile și împreună cu Procopciuc Vera, pe parcursul anului 2015, a organizat și pus în funcțiune pe întreg teritoriul Republicii Moldova o schemă criminală, creând o entitate de tip „piramidă financiară”, cu denumirea „Fondul reciproc Mercury”, specializată în colectarea de la cetățeni a depunerilor sub formă de mijloace bănești, în schimbul unor pretinse dividende avantajoase, entitate care n-a fost înregistrată în Registrul de stat al întreprinderilor și care nu dispune de statut de persoană juridică, nefiind autorizată pentru desfășurarea unui astfel de gen de activitate, după ce a primit și însușit de la diferite persoane fizice mijloace bănești în sumă de 325 000 lei, cauzându-le daune în proporții deosebit de mari, inclusiv pe parcursul lunilor ianuarie - martie 2015 de la cet. Drujco Pavel suma de 55 000 lei, în mun. Chișinău; la 06.07.2015 de la cet. Țigan Ion suma de 50 000 lei și la 28.07.2015 în satul Arionești, raionul Dondușeni suma de 100 000 lei; în luna septembrie 2015 de la cet. Rusu

Zinaida suma de 10 000 lei în satul Arionești, raionul Dondușeni; în luna septembrie 2015 de la cet. Bețivu Valentin suma de 30 000 lei în satul Arionești, raionul Dondușeni; la 18.09.2015 de la cet. Borodin Grigore suma de 30 000 lei, în satul Arionești, raionul Dondușeni; în luna septembrie 2015 de la cet. Arventiev Victor suma de 40 000 lei, în incinta unei cafenele din sect. Ciocana, mun. Chișinău; în luna septembrie 2015 de la cet. Simonova Svetlana, prin intermediul lui Arventiev Victor, suma de 10 000 lei, în incinta unei cafenele din sect. Ciocana, mun. Chișinău.

Prin acțiunile sale intenționate, Rusu Veaceslav a comis infracțiunea prevăzută de art. 190 alin. (5) Cod penal, după indicii calificativi *escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, săvârșită de mai multe persoane, în proporții deosebit de mari.*

Procopciuc Vera a comis practicarea activității financiare fără înregistrare și fără autorizare în modul prevăzut de legislație și escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, săvârșită de mai multe persoane, cu cauzarea de daune în proporții mari, în următoarele circumstanțe:

Procopciuc Vera, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin înșelăciune și abuz de încredere, în urma înțelegerii prealabile și împreună cu Rusu Veaceslav, pe parcursul anului 2015, a organizat și pus în funcțiune pe întreg teritoriul Republicii Moldova o schemă criminală, creând o entitate de tip „piramidă financiară”, cu denumirea „Fondul reciproc Mercury”, specializată în colectarea de la cetățeni a depunerilor sub formă de mijloace bănești, în schimbul unor pretinse dividende avantajoase, entitate care n-a fost înregistrată în Registrul de stat al întreprinderilor și care nu dispune de statut de persoană juridică, nefiind autorizată pentru desfășurarea unui astfel de gen de activitate, prin care fapt au fost încălcate prevederile legale, inclusiv:

- art. 12 alin. (1) al Legii instituțiilor financiare nr.550-XIII din 21.07.1996, potrivit căruia, nici o persoană nu poate practica activități financiare, care includ acceptarea de depozite sau echivalente ale acestora, fără licență emisă de Banca Națională;

- art. 7 alin. (1) pct. 2), 27 alin. (1), 28 alin. (1) al Legii asociațiilor de economii și împrumut nr.139-XVI din 21.06.2007, potrivit căruia, asociația de economii și împrumut, în funcție de categoria licenței deținute, poate oferi membrilor săi acceptarea depunerilor de economii. Asociația se înregistrează în conformitate cu legislația privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali. Asociația înregistrată se supune licențierii în conformitate cu Legea nr.451-XV din 30 iulie 2001 privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător;

- art. 8 alin. (1) lit. c) pct. 36) al Legii privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător nr.451-XV din 30.07.2001, potrivit căruia, se supune

reglementării prin licențiere, de către Comisia Națională a Pieței Financiare activitatea asociațiilor de economii și împrumut;

- art. 6 alin. (1) și 94 alin. (2) al Legii privind piața de capital nr.171 din 11.07.2012, potrivit căroră, fondul de investiții este un organism de plasament colectiv în valori mobiliare fără personalitate juridică, constituită pe bază de contract de societate civilă, care așează și răscumpără în mod continuu și fără întârziere titlurile de participare sub formă de unități de fond și își desfășoară activitatea în conformitate cu prevederile prezentei legi cu actele normative ale Comisiei Naționale a Pieții Financiare. Un fond de investiții poate fi înființat în baza unui contract de societate civilă numai de o societate de administrare fiduciară a investițiilor prin adoptarea regulilor fondului și încheierea unui contract cu un depozitar privind prestarea serviciilor de depozitare.

Urmare a desfășurării ilegale a activității financiare de către Procorciuc Vera, prin intermediul „Fondului reciproc Mercury”, pe parcursul anului 2015 au fost colectate ilegal de la mai multe persoane, mijloace financiare, după cum urmează: pe parcursul lunilor ianuarie-martie 2015 de la Drujco Pavel suma de 55 000 lei; în luna septembrie 2015 de la Arventiev Victor, suma de 40 000 lei.

Prin acțiunile sale intenționate, Procopciuc Vera a comis infracțiunea prevăzută de art. 241¹ alin. (1) Cod penal, după indicii calificativi *practicarea activității financiare fără înregistrare și fără autorizare în modul prevăzut de legislație*.

Tot ea, Procopciuc Vera, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin înșelăciune și abuz de încredere, în urma înțelegerii prealabile și împreună cu Rusu Veaceslav, pe parcursul anului 2015, a organizat și pus în funcțiune pe întreg teritoriul Republicii Moldova o schemă criminală, creând o entitate de tip „piramidă financiară”, cu denumirea „Fondul reciproc Mercury”, specializată în colectarea de la cetățeni a depunerilor sub formă de mijloace bănești, în schimbul unor pretinse dividende avantajoase, entitate care nu a fost înregistrată în Registrul de stat al întreprinderilor și care nu dispune de statut de persoană juridică, nefiind autorizată pentru desfășurarea unui astfel de gen de activitate, după ce a primit și însușit de la diferite persoane fizice mijloace bănești în sumă de 95 000 lei, cauzându-le daune în proporții mari, inclusiv: pe parcursul lunilor ianuarie-martie 2015 de la Drujco Pavel suma de 55 000 lei, în mun. Chișinău; în luna septembrie 2015 de la Arventiev Victor suma de 40 000 lei în incinta unei cafenele din sect. Ciocana, mun. Chișinău.

Prin acțiunile sale intenționate, Procopciuc Vera a comis infracțiunea prevăzută de art.1 90 alin. (4) Cod penal, după indicii calificativi escrocheria, adică *dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, săvârșită de mai multe persoane, cu cauzarea de daune în proporții mari*.

3. Nefiind de acord cu sentința, în numele inculpaților a declarat apel avocatul Barbaroș Mihail, care a solicitat casarea acesteia și pronunțarea unei noi hotărâri

potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Rusu Veaceslav și Procopciuc Vera să fie achitați de sub învinuirile înaintate, pe motiv că nu există faptele infracțiunilor sau faptele inculpațiilor nu întrunesc elementele infracțiunilor.

În motivarea apelului declarat, avocatul a menționat că constatările instanței sunt în contradicție cu acțiunile inculpațiilor, în rechizitoriu nu este indicată care este suma totală presupusă a fi însușită de către Rusu Veaceslav și Procopciuc Vera, aceasta calculată abstract fiind de 325 000 lei și 95 000 lei.

Părțile vătămate audiate au declarat că nu au pretenții materiale și nici morale față de inculpați.

În cazul când în urma audierilor tuturor părților vătămate acuzarea de stat ar fi constatată existența semnelor de infracțiune prevăzute de dispozițiile art. 190 Cod penal, stabilind un prejudiciu presupus real, urma să recalifice acțiunile ambilor inculpați din alin. (5) și (4) ale art. 190 Cod penal în alin. (1) al art. 190 Cod penal, în cazul existenței elementelor infracțiunii de escrocherie, iar în lipsa lor, urma obligatoriu să-și retragă învinuirea adusă ambilor inculpați.

Cât privește săvârșirea infracțiunii prevăzute de alin. (1) al art. 241¹ Cod penal, apelantul a invocat că s-a dovedit că nici unul din inculpați nu este fondatorul fondului „Mercury”, inculpații fiind simpli membri incluși și folosiți tot de către coordonatorii fondului.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 13 decembrie 2017, s-a admis apelul declarat, s-a casat, inclusiv din oficiu în baza art. 409 alin. (2) Cod de procedură penală, sentința instanței de fond și s-a pronunțat o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, potrivit căreia:

Rusu Veaceslav a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (4) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa sub formă de închisoare pe termen de 3 (trei) ani, cu executarea acesteia în penitenciar de tip semiînchis.

În temeiul art. 90 alin. (1) Cod penal, executarea pedepsei cu închisoarea aplicată în privința lui Rusu Veaceslav a fost suspendată condiționat pe termen de probă de 2 (doi) ani.

Procopciuc Vera a fost recunoscută vinovată de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (4) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa sub formă de închisoare pe termen de 3 (trei) ani, cu executarea acesteia în penitenciar de tip semiînchis.

În temeiul art. 90 alin. (1) Cod penal, executarea pedepsei cu închisoarea aplicată în privința Verei Procopciuc s-a suspendat condiționat pe termen de probă de 2 (doi) ani.

S-a încasat în mod solidar de la Rusu Veaceslav și Procopciuc Vera în beneficiul lui Arventiev Victor suma de 26 418 lei (douăzeci și șase de mii patru sute optsprezece lei) cu titlu de prejudiciu material.

S-a încasat în mod solidar de la Rusu Veaceslav și Procopciuc Vera în beneficiul lui Simonova Svetlana suma de 3 349 lei (trei mii trei sute patruzeci și nouă de lei) cu titlu de prejudiciu material.

În rest, sentința primei instanțe a fost menținută fără modificări.

4.1. Instanța de apel, cercetând sub toate aspectele probele prezentate de către partea acuzării și partea apărării, verificându-le minuțios, și dându-le o apreciere proprie, prin prisma pertinentei, concludenței, utilității și veridicității lor, a reținut că instanța de fond eronat a conchis că în acțiunile lui Rusu Veaceslav și Procopciuc Vera sunt prezente elementele constitutive ale infracțiunilor de care sunt învinuiți, menționând că acțiunile acestora întrunesc elementele unei singure infracțiuni, și anume cea prevăzută de art. 196 alin. (4) Cod penal, după semnele calificative *cauzarea de daune materiale în proporții deosebit de mari prin înșelăciune și abuz de încredere, dacă fapta nu constituie o însușire.*

Cu referire la circumstanțele cauzei, reieșind din materialele dosarului, Colegiul penal **a constatat** că, Rusu Veaceslav, în urma înțelegerii prealabile și împreună cu Procopciuc Vera, pe parcursul anului 2015, prin înșelăciune și abuz de încredere, a colectat ilegal de la diferite persoane fizice mijloace bănești în sumă de 325 000 lei, cauzându-le persoanelor respective daune în proporții deosebit de mari, după cum urmează: pe parcursul lunilor ianuarie - martie 2015, de la Drujco Pavel suma de 55 000 lei; la 06.07.2015, de la Țigan Ion suma de 50 000 lei și la 28.07.2015, suma de 100 000 lei; în luna septembrie 2015, de la Rusu Zinaida suma de 10 000 lei; în luna septembrie 2015, de la Bețivu Valentin suma de 30 000 lei; la 18.09.2015, de la Borodin Grigore suma de 30 000 lei; în luna septembrie 2015, de la Arventiev Victor suma de 40 000 lei; în luna septembrie 2015 de la Simonova Svetlana, prin intermediul lui Arventiev Victor, suma de 10 000 lei.

Procopciuc Vera, în urma înțelegerii prealabile și împreună cu Rusu Veaceslav, pe parcursul anului 2015, prin înșelăciune și abuz de încredere, a colectat ilegal de la diferite persoane fizice mijloace bănești în sumă de 95 000 lei, cauzându-le persoanelor respective daune în proporții deosebit de mari, după cum urmează: pe parcursul lunilor ianuarie-martie 2015, de la Drujco Pavel suma de 55 000 lei; în luna septembrie 2015, de la Arventiev Victor suma de 40 000 lei.

Colegiul a reținut că partea acuzării a invocat în rechizitoriu că, Rusu Veaceslav și Procopciuc Vera ar fi comis practicarea activității financiare fără înregistrare și fără autorizare în modul prevăzut de legislație și că pe parcursul anului 2015, au organizat și pus în funcțiune pe întreg teritoriul Republicii Moldova o schemă criminală, creând o entitate de tip „piramidă financiară”, cu denumirea ”Fondul reciproc Mercury”. Însă, acuzarea nu a prezentat probe că anume inculpații au fost fondatorii „Fondului reciproc Mercury”, or înșiși inculpații au declarat că fondul respectiv deja exista și activa în Ucraina, iar ei au fost invitați să participe de către prieteni sau cunoștințe mai vechi, fiind indicate numele Butco Angela, Velcev. La fel, părțile vătămate au

declarat că, în opinia lor, nu inculpații au întemeiat „Fondul reciproc Mercury”, dar alte persoane, fiind indicate numele Mercureva Tatiana, Velicico Iaroslav.

Totodată, Colegiul a considerat că partea acuzării nu a demonstrat că inculpații au obținut profit în rezultatul activității respective, or legiuitorul prescrie în dispoziția art. 241¹ alin. (1) Cod penal modalitatea normativă de săvârșire a infracțiunii: practicarea ilegală a activității financiare, fără înregistrare și fără autorizare în modul prevăzut de legislație, soldată cu obținerea unui profit în proporții mari. Modalitatea normativă este descrisă prin trei semne obiective, a căror determinare este obligatorie pentru încadrarea juridică a faptei: elementul material - practicarea ilegală a activității financiare; urmarea imediată - obținerea unui profit în proporții mari; raportul de cauzalitate între elementul material și urmarea imediată. Astfel, instanța a constatat că nu se întrunesc semnele obiective ale modalității descrise, deoarece inculpații nu au obținut profit în rezultatul activității respective.

Mai mult ca atât, deși acuzarea a invocat că, inculpații au organizat și pus în funcțiune pe întreg teritoriul Republicii Moldova, totuși în rechizitoriu sunt indicate doar două localități - mun. Chișinău și s. Arionești, r-nul Dondușeni.

Cu referire la componența infracțiunii prevăzute de art. 196 alin.(4) Cod penal, Colegiul a menționat că *obiectul juridic* special îl formează relațiile sociale cu privire la proprietate, apariția și dezvoltarea cărora presupune respectarea obligațiilor și angajamentelor patrimoniale întemeiate pe buna-credință și încredere dintre subiecții acestor raporturi.

Obiectul material îl formează bunurile folosite de către făptuitor în detrimentul intereselor proprietarului.

Latura obiectivă a infracțiunii se manifestă prin fapta cauzatoare de daune materiale proprietarului.

Elementul material al infracțiunii prevăzute de art. 196 alin.(4) Cod penal se realizează prin acțiunea cauzatoare de prejudicii.

Modalitățile de comitere a infracțiunii de cauzare de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere sunt identice celor specifice escrocheriei, acestea având comun un modus operandi, care se referă la acțiunea de cauzare de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere, dar în cazul escrocheriei, bunul încredințat în administrare este însușit de către făptuitor, relevându-se semnele sustragerii, iar în situația infracțiunii de la art. 196 alin.(4) Cod penal nu are loc însușirea bunului aflat în administrarea subiectului activ.

În speță, instanța a stabilit lipsa însușirii, aceasta fiind o condiție - premisă privind constatarea laturii obiective a infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (4) Cod penal or, după cum rezultă din declarațiile părților vătămate, precum și ale inculpaților, care nu au fost combătute, rezultă că, inculpații nu au însușit banii primiți de la părțile vătămate, aceștia fiind parțial restituiți părților vătămate, iar banii care nu au fost restituiți, nu au fost însușiți de către inculpați. nefiind demonstrat că

aceștia și i-au apropiat (fapt care nu exclude răspunderea inculpaților pentru prejudiciul material creat).

În ceea ce privește înșelăciunea și abuzul de încredere, modalități care sunt comune infracțiunii de escrocherie și a celei prevăzute de art. 196 alin. (4) Cod penal, Colegiul a reținut că, înșelăciunea s-a manifestat prin faptul că inculpații au invocat față de părțile vătămate că colectarea banilor are un aspect legal, iar abuzul de încredere s-a materializat prin aceea că, inculpații s-au bazat pe credibilitatea părților vătămate în temeiul relațiilor de prietenie sau rudenie.

Componenta de infracțiune este una materială, fapta considerându-se consumată din momentul cauzării daunei materiale.

Constatarea laturii obiective a infracțiunii prevăzute de art. 196 alin.(4) Cod penal presupune și stabilirea legăturii de cauzalitate dintre fapta prejudiciabilă - cauzarea de daune materiale în proporții deosebit de mari proprietarului prin înșelăciune sau abuz de încredere, și urmarea imediată exprimată prin daunele materiale cauzate.

Latura subiectivă se caracterizează prin vinovăție în forma de intenție directă.

Subiect al infracțiunii este persoana fizică responsabilă care a atins vârsta de 14 ani.

Prin urmare, Colegiul a considerat că încadrarea juridică a faptelor inculpaților Rusu Veaceslav și Procopciuc Vera în baza în art. 196 alin. (4) Cod penal, în modul în care a fost efectuată de către instanța de apel este cea care corespunde prevederilor legale și a conchis că toate probele în ansamblu demonstrează incontestabil că, inculpații sunt vinovați de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (4) Cod penal și urmează să fie atrași la răspundere penală pentru aceasta.

Stabilind pedeapsa inculpaților, instanța de apel a ținut cont de prevederile art. 61, 75 Cod penal, drept circumstanță atenuantă în privința acestora fiind reținută săvârșirea pentru prima dată a unei infracțiuni mai puțin grave, careva circumstanțe agravante în privința inculpaților nefiind stabilite. Totodată, Colegiul a cochtis asupra necesității aplicării în privința inculpaților a prevederilor art. 90 Cod penal, cu suspendarea executării pedepsei cu închisoarea pe un termen de probațiune dacă în termenul prezentat de instanță aceștia nu vor săvârși o nouă infracțiune și prin comportare exemplară și muncă cinstită, vor îndreptăți încrederea ce li s-a acordat.

Concomitent, Colegiul a indicat că dat fiind faptul că inculpații sunt vinovați de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (4) Cod penal, iar în rezultatul comiterii infracțiunii respective, i-au prejudiciat material pe Arventiev Victor și Simonova Svetlana, în temeiul prevederilor art. 385 alin. (1) pct. 11) Cod de procedură penală, s-a conchis de a încasa cu titlu de prejudiciu material, în mod solidar de la Rusu Veaceslav și Procopciuc Vera în beneficiul lui Arventiev Victor suma de 26 418 lei, iar în beneficiul Svetlanei Simonova suma de 3 349 lei.

5. Împotriva deciziei instanței de apel declară recursuri ordinare:

5.1. *procurorul*, care invocând prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) și 12) Cod de procedură penală, solicită casarea totală a acesteia cu menținerea sentinței instanței de fond, dat fiind faptul că apelul avocatului declarat în numele inculpaților, greșit a fost admis.

În motivarea recursului menționează:

- decizia instanței de apel prin care au fost reîncadrate acțiunile inculpaților este neîntemeiată și pasibilă casării, deoarece, Colegiul, verificând cauza sub aspectul calificării faptei infracționale, urma să raporteze situația constatată la fiecare din elementele constitutive ale infracțiunii imputate acestora, să subsumeze aceste fapte cu împrejurările cauzei, respectiv să dezvăluie concluzia de reîncadrare a acțiunilor, expunându-și punctul său de vedere asupra fiecărei probe aduse în sprijinul învinuirii imputate inculpaților;

- la calificarea juridică a acțiunilor inculpaților în baza art. 196 alin. (4) Cod penal, Colegiul urma să constate că efectiv nu a avut loc însușirea banilor primiți de inculpați de la părțile vătămate, ci a fructului beneficiului, folosul utilizării banilor încredințați acestora;

- nu au fost apreciate la justa valoare argumentele acuzatorului de stat participant în instanța de apel care a specificat în pledoaria sa că activitatea companiilor tip piramidal, actualmente este recunoscută ca o formă a escrocheriei, dat fiind faptului că introducerea elementului mascat, cum este colectarea sumelor de bani în schimbul unor câștiguri avantajoase, poate fi calificat deja ca o fraudă;

- deși colegiul penal a preluat poziția apărării și a admis ipoteza parvenirii concepțiilor de afacere din Ucraina, totuși urma să rețină în sarcina inculpaților că devreme ce aceștea au decis să desfășoare o activitate specifică în domeniul financiar, entitatea Fondului Mercury urma a fi supusă licențierii de către Comisia Națională a Pieții Financiare;

5.2. *avocatul Barbaroș Mihail în numele inculpatului*, care invocând prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) și 8) Cod de procedură penală, solicită casarea hotărârilor emise de către instanțele de fond, rejudecarea cauzei și emiterea unei noi hotărâri prin care Rusu Veaceslav și Procopciuc Vera să fie achitați pe motiv că acțiunile acestora nu întrunesc elementele constitutive ale infracțiunilor incriminate.

În susținerea recursului avocatul indică aceleași motive expuse în apelul său declarat în numele inculpaților.

6. Verificând argumentele invocate în recursurile ordinare în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că acestea urmează a fi admise din următoarele considerente:

Conform prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, *judecând recursul, instanța de recurs este în drept să îl admită, să dispună rejudecarea de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.*

De asemenea, instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârile atacate și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Conform art. 414 Cod de procedură penală, *instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate pe baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din dosar, și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel sau cercetează suplimentar probele administrate de instanța de fond. Instanța de apel poate da o nouă apreciere probelor din dosar. Instanța de apel, este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.*

Decizia instanței de apel, potrivit art. 417 Cod de procedură penală trebuie să cuprindă fapta constatată de prima instanță și conținutul dispozitivului sentinței, fondul apelului și temeiurile de fapt și de drept care au dus după caz, la respingerea sau admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

În speță aceste prevederi legale, deși sunt obligatorii, nu au fost întocmai respectate la judecarea cauzei în ordine de apel.

În sensul art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel. Erorile de drept pot fi erori de drept formal sau procesual și erori de drept material sau substanțial. Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Din conținutul deciziei rezultă că instanța de apel la examinarea cauzei a comis un șir de erori ce fac imposibilă menținerea hotărârii atacate.

Apelul este o cale de atac sub aspect de fapt și de drept, întrucât odată exercitat, produce un efect devolutiv complet în sensul că provoacă un control integral atât în fapt, cât și în drept numai la persoana care l-a declarat, la calitatea acesteia în proces și la persoana împotriva căreia este îndreptat de către jurisdicția de al doilea grad asupra hotărârii primei instanțe. Dispozitivul deciziei instanței de apel trebuie să corespundă concluziilor făcute de instanță în partea descriptivă

În primul rând, Colegiul penal lărgit menționează că, conform rechizitoriului Rusu Veaceslav se învinuiește de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 241¹ alin. (1) și art. 190 alin. (5) Cod penal iar Procopciuc Vera, de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 241¹ alin. (1) și art. 190 alin. (4) Cod penal, în baza acestor norme penale fiind condamnați de către instanța de fond.

Lecturând decizia instanței de apel, Colegiul constată că instanța de apel, în partea dispozitivă a deciziei, recalificând acțiunile inculpaților, i-a recunoscut vinovați și i-a condamnat în baza art. 196 alin. (4) Cod penal, pe când în partea descriptivă a acesteia, a constatat ca fiind dovedită în acțiunile inculpaților fapta penală ca fiind dovedită/comisă de către aceștia, însă Colegiul menționează că fapta

expusă de către instanța de apel este una greșită și neclară, ce contravine textului normei penale prevăzute de art. 196 alin. (4) Cod penal, or aceasta reprezintă doar o selectare de text din învinuirea înaintată inculpaților în baza art. 190 Cod penal.

Totodată, instanța de apel în motivarea soluției sale menționează că în acțiunile inculpaților sunt întrunite elementele unei singure infracțiuni, cea prevăzută de art. 196 alin. (4) Cod penal, însă în descrierea faptei criminale considerată ca fiind dovedită, nu include și învinuirea înaintată inculpaților în baza art. 241¹ alin. (1) Cod penal. Astfel, procedând greșit, instanța de apel asupra învinuirii înaintată inculpaților în baza art. 241¹ alin. (1) Cod penal, nu se expune în nici un mod.

Mai mult, instanța de apel precizează în partea descriptivă a deciziei sale că *în speță, nu se întrunesc semnele obiective ale modalității normative de săvârșire a infracțiunii imputate inculpaților prevăzute de art. 241¹ alin. (1) Cod penal*, motivare care în sine ar duce la emiterea unei hotărâri de achitare, pe motiv că faptele inculpaților nu întrunesc elementele infracțiunii, însă instanța totuși consideră necesar a încadra și aceste acțiuni ale inculpaților în baza art. 196 Cod penal, astfel constatându-se contradicții în partea descriptivă a deciziei recurate.

Prin urmare, Colegiul constată că de către instanța de apel au fost încălcate cerințele art. 394 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală potrivit căruia, *partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă descrierea faptei criminale, considerată ca fiind dovedită* și art. 395 alin. (1) pct. 2) și 3) Cod de procedură penală potrivit căruia, *în dispozitivul sentinței de condamnare trebuie să fie arătate constatarea că inculpatul este vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de legea penală, categoria și mărimea pedepsei aplicate inculpatului pentru fiecare infracțiune constatată ca dovedită*, astfel, inculpații au fost considerați vinovați pentru o faptă neconstată de către instanța de apel.

Situația descrisă mai sus, nu poate fi corectată în recurs, fiind reținută o încălcarea flagrantă de către instanța de apel a prevederilor art. 394 și 395 Cod de procedură penală, or, conform art. 419 Cod de procedură penală - *rejudicarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător*, prin urmare se constată că motivarea soluției adoptată de instanța de apel, contrazice dispozitivul hotărârii, deoarece acesta este expus neclar, temei ce se încadrează în prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și se soldează cu casarea deciziei recurate și remiterea cauzei la o nouă rejudecare în ordine de apel.

În al doilea rând, Colegiul penal lărgit menționează că, dacă instanța de apel a admis apelul avocatului în numele inculpaților, partea descriptivă a deciziei trebuia să cuprindă analiza probelor pe care s-a bazat instanța pronunțând hotărârea respectivă, să indice din ce motive ele urmează a fi reappreciate, admise ori respinse ca probe.

În orice caz, se supun analizei toate probele examinate în ședință, indiferent de faptul că sunt cuprinse în cauza penală sau au fost prezentate de către părți direct în

ședință și este necesar nu numai de a indica numele și prenumele părții vătămate și a martorilor, prin depozițiile cărora, în opinia instanței, sunt confirmate unele sau alte circumstanțe de fapt, dar și de a expune esența acestor depoziții, de a argumenta de ce unele probe sunt admise și altele respinse și totodată, trebuie să conțină și încadrarea juridică a faptei inculpatului și motivele pentru modificarea învinuirii.

Astfel, instanța de apel admitând apelul avocatului nu invocă circumstanțele care au stat la baza concluziei sale și își întemeiază soluția doar prin descrierea probelor care au fost cercetate în instanța de fond, însă la adoptarea hotărârii e rezonabilă expunerea circumstanțelor faptelor comise, luându-se în considerație cronologia evenimentelor și probele ce susțin concluziile instanței privind vinovăția sau nevinovăția și aprecierea juridică a faptei. În acest caz, după aprecierea probelor și încadrarea juridică a acțiunilor vinovatului instanța la motivarea deciziei trebuie să argumenteze concluzia generală privind volumul învinuirii dovedite în privința inculpatului și privind încadrarea juridică a acțiunilor lui.

La fel, instanța de apel poate da o nouă apreciere probelor din dosar și poate administra, la cererea părților, orice probe noi pe care le consideră necesare, fiind obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Aici Colegiul penal reține că, instanța, admitând apelul avocatului și reîncadrând acțiunile inculpaților în baza art. 196 alin. (4) Cod penal, nu dat o nouă apreciere probelor administrate și nu a făcut o motivare corespunzătoare care ar sta la baza concluziei sale.

Motivarea soluției pronunțate de instanța de judecată constituie o îndatorire care înlătură orice aspect discreționar în realizarea justiției, acordând părților din proces posibilitatea să-și formeze convingerea cu privire la legalitatea și temeinicia soluției adoptate, iar instanțelor de recurs elementele necesare pentru exercitarea controlului judecătoresc. Motivarea hotărârilor de către instanțele naționale constituie o obligație impusă acestora și prin prevederile art. 6 din CEDO, pe când în cauză, instanța de apel nu și-a motivat decizia pronunțată, examinând cauza penală fără aprecierea probele care urmau să fie cercetate sub toate aspectele.

La baza concluziei instanței de apel au fost reținute probele cercetate de prima instanță, iar o astfel de abordare este una prematură, deoarece, aceasta nu este în drept să-și întemeieze concluziile sale pe probele cercetate de instanța de fond, or conform textului deciziei se face referire la declarațiile inculpaților și a părților vătămate, însă nu se expune opinia asupra acestora.

Prin urmare, probele administrate în cadrul urmăririi penale, precum și cele din ședințele de judecată, urmau a fi verificate în strictă conformitate cu prevederile art. 101 Cod de procedură penală și anume, prin cercetarea lor din punctul de vedere al coroborării.

Colegiul lărgit consideră, că totalitatea circumstanțelor menționate în prezenta decizie urmau a fi apreciate de instanța de apel în cumul cu alte probe la justa lor valoare, pentru adoptarea unei soluții corecte.

În situația în care instanța de apel nu a apreciat probele prezentate de acuzare, decizia judecătorească este afectată și nu poate fi considerată legală și întemeiată și urmează a fi casată cu dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel, pentru examinarea amănunțită a actului de învinuire și a probelor administrate în prezenta cauză penală.

În aceeași ordine de idei se mai remarcă că, în caz de admitere a apelului și dispunerea rejudecării cauzei, decizia instanței trebuie să cuprindă analiza probelor pe care s-a bazat instanța pronunțând hotărârea, să indice din ce motive ele sunt considerate insuficiente pentru confirmarea concluziilor instanțelor judecătorești, care cerințe ale legii au fost încălcate de către instanța de fond, precum și măsurile care urmează să le întreprindă la o nouă judecare, iar decizia în partea descriptivă trebuie să corespundă tuturor prevederilor art. 394 Cod de procedură penală.

Circumstanțele expuse atestă că instanța de apel a comis erori de drept care nu pot fi corectate de instanța de recurs, recursurile declarate de către procuror și fiind întemeiat și posibil admiterii.

Reieșind din contextul celor descrise supra, decizia atacată urmează a fi casată cu dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel, în alt complet de judecată. În cadrul rejudecării cauzei instanța de apel urmează să înlăture erorile menționate, să țină cont de împrejurările expuse care au servit temei de casare a soluției adoptate și în strictă conformitate cu prevederile art. 414 Cod de procedură penală să verifice legalitatea și temeinicia hotărârii atacate pe baza probelor administrate în instanța de judecată, inclusiv să se expună asupra tuturor motivelor apelului, iar în dependență de datele obținute să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, care să corespundă prevederilor art. 417-418 Cod de procedură penală.

De asemenea, instanța de apel urmează să se conducă și de prevederile art. 436 Cod de procedură penală care se referă la procedura de rejudecare și limitele acesteia, să se pronunțe la modul convenit și în strictă conformitate cu rigorile legii procesual-penale asupra tuturor motivelor invocate în apel, să verifice și să aprecieze profund probele administrate și examinate în instanță în strictă conformitate cu cerințele legii, să le dea apreciere convenită cu argumentarea admisibilității sau inadmisibilității fiecărei probe examinate, să elucideze faptele importante pentru soluționarea justă și promptă a cauzei, să cerceteze amănunțit aspectele învinuirii înaintate în baza art. 241¹ alin. (1) și art. 190 alin. (4) și (5) Cod penal, să analizeze la modul convenit prezența sau lipsa vinovăției inculpaților în comiterea infracțiunilor imputate și ținând cont de dispozițiile expuse la pct. 6 a prezentei decizii, să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată.

7. În conformitate cu prevederile art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE :

Admite recursurile ordinare declarate de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Djulieta Devder și avocatul Mihail Barbaroș în numele inculpaților, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 13 decembrie 2017, în cauza penală în privința lui Rusu Veaceslav și Procopciuc Vera și dispune rejudecarea cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată.

Decizia pronunțată integral la 24 aprilie 2018.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Liliana Catan

Elena Covalenco

Iurie Diaconu

Ion Guzun